

Czy osoba, która ukończyła studia rolnicze II stopnia posiada wykształcenie wyższe techniczne w rozumieniu rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2004 roku w sprawie szczegółowych wymagań w stosunku do diagnostów?

Odpowiedź: Nie, uzyskania wykształcenia wyższego rolniczego nie można utożsamiać z uzyskaniem wykształcenia wyższego technicznego.

Uzasadnienie: Postawione pytanie jest związane z faktem posługiwania się przez przepisy przywołanego w pytaniu rozporządzenia Ministra Infrastruktury pojęciem „wykształcenia technicznego” nie mającego swojej legalnej definicji wyrażonej *explicite* w prawie polskim. Sytuację komplikuje fakt, że rozporządzenie to zostało wydane pod rządami ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym zastąpionej z dniem 1 września 2005 roku ustawą z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z zasadami wykładni pojęcie „uzyskania wykształcenia wyższego technicznego” musi być oceniane z punktu widzenia przepisów obowiązujących w dniu zaistnienia zdarzenia prawnego, z którym wiąże się uzyskanie takiego wykształcenia – nawet jeśli warunki te będą odbiegały od zakładanych przy wydawaniu aktu wykonawczego.

W obecnym stanie prawnym uzyskanie wykształcenia wyższego charakteryzowanego odpowiednim przymiotnikiem (np. technicznego, prawniczego, teologicznego) oznacza uzyskanie kwalifikacji pierwszego lub drugiego stopnia w wyniku ukończenia kierunku studiów scharakteryzowanego tym właśnie przymiotnikiem (por. art. 2 ust. 1 pkt 18f i 18g ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym). W stanie prawnym obowiązującym między 1 września 2005 roku i 30 września 2011 roku wykładnia przedmiotowego pojęcia była identyczna co do sensu; co do literalnego brzmienia nie posługiwała się pojęciem kwalifikacji.

Oznacza to, że wykształcenie wyższe techniczne ma osoba, która ukończyła studia na technicznym kierunku studiów.

W obowiązującym stanie prawnym – zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 14 Prawa o szkolnictwie wyższym kierunek studiów to wyodrębniona część jednego lub kilku obszarów kształcenia, realizowana w uczelni w sposób określony przez program kształcenia. Z kolei obszar kształcenia to – jak wynika z pkt 14a przywołanego ustępu – zasób wiedzy i umiejętności z zakresu jednego z obszarów wiedzy określonych w odpowiednim akcie wykonawczym do ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W stanie prawnym obowiązującym przed 1 października 2011 roku kierunek studiów był definiowany po prostu jako wyodrębniony obszar kształcenia.

Obecnie systematyzację przedmiotową działalności naukowej, a w ślad za tym działalności dydaktycznej szkolnictwa wyższego, zawiera rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, które wyróżnia osiem obszarów wiedzy, a w ich ramach 22 dziedziny nauki i sztuki. Zasygnalizować należy, że poprzedzająca to rozporządzenie uchwała Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 24 października 2005 roku w sprawie określenia dziedzin nauki i dziedzin sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych zasadniczo zawierała identyczny katalog dziedzin nauki i sztuki (nie była odrębnie wyróżniona dziedzina nauk społecznych; wchodzące w jej skład dyscypliny były traktowane jako należące do dziedziny nauk humanistycznych), tyle że nie pogrupowanych w obszary wiedzy.

Przywołane wyżej rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wśród dziedzin nauki wyróżnia w szczególności dziedziny: nauk humanistycznych, nauk prawnych, nauk technicznych, nauk rolniczych i nauk leśnych. Techniczny kierunek studiów należy rozumieć jako taki, który obejmuje zagadnienia należące do dziedziny nauk technicznych (stanowiącej jedyną dziedzinę w obszarze nauk technicznych).

Zauważyć należy, że wniosek ten jest zgodny z definicją słownikową słowa „techniczny”. Jak wskazuje Słownik Języka Polskiego PWN przymiotnik „techniczny” jest w swoim pierwszym znaczeniu definiowany jako „odnoszący się do techniki jako dziedziny wiedzy”

Należy w tym miejscu zasygnalizować fundamentalną zmianę jaka zaszła wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz niektórych innych ustaw. Przed dniem 1 października 2011 roku nazwy kierunków studiów i standardy kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia określone były w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Po przywołanej dacie uczelnie otrzymały większą swobodę – minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego określa jedynie warunki jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Zgodnie z §9 ust. 1 wydanego na podstawie tej delegacji ustawowej aktu wykonawczego – rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia jednostka organizacyjna uczelni prowadząca studia pierwszego stopnia lub drugiego stopnia jest zobowiązana wskazać dziedziny nauki lub sztuki i dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia dla danego kierunku studiów.

W zależności od terminu ukończenia studiów należy zatem odpowiednio ocenić, którego obszaru nauki dotyczył kierunek studiów albo też do której dziedziny nauki przypisane są efekty kształcenia na danym kierunku studiów.

Test ten jest jednoznacznie pozytywny w przypadku tych kierunków studiów, które mieszczą się w ramach dyscyplin naukowych należących do dziedziny i obszaru nauk technicznych (czyli obecnie dziedzin takich jak: architektura i urbanistyka, automatyka i robotyka, biocybernetyka i inżynieria biomedyczna, biotechnologia, budowa i eksploatacja maszyn, budownictwo, elektronika, elektrotechnika, energetyka, geodezja i kartografia, górnictwo i geologia inżynierska, informatyka, inżynieria chemiczna, inżynieria materiałowa, inżynieria produkcji, inżynieria środowiska, mechanika, metalurgia, technologia chemiczna, telekomunikacja, transport, włókiennictwo).

Znacznie większy problem praktyczny stanowią kierunki interdyscyplinarne – których efekty kształcenia dotyczą kilku dziedzin nauki. *De lege lata* należy przyjąć, że na potrzeby oceny charakteru uzyskiwanego wykształcenia określony kierunek studiów należy zakwalifikować do tej dziedziny nauki lub sztuki, do której należy większość efektów kształcenia. *De lege ferenda* należy jednak rekomendować zmianę przepisów odwołujących się do uzyskania wykształcenia charakteryzowanego odpowiednim przymiotnikiem poprzez posłużenie się w nich pojęciem uzyskania odpowiednich kwalifikacji.